

Współpraca Kompanii Węglowej S.A. z gminami górnictwami

Cooperation between Kompania Węglowa S.A. and the mining municipalities

Mgr Franciszek Dziendziel^{*)}

Treść: Kompania Węglowa przywiązuje ogromną wagę do współpracy z gminami, które najbardziej odczuwają skutki eksploatacji górnictwa. W ciągu minionych 10 lat KW S.A. na naprawę szkód wydała ponad 2 mld zł, z tego część prac wykonano wspólnie z samorządami lokalnymi. Platformą współdziałania Kompanii Węglowej S.A. z gminami górnictwami i organami nadzoru górnictwa przy rozwiązywaniu problemów wywołanych oddziaływaniem eksploatacji górnictwa na powierzchnię terenu są zespoły porozumiewawcze.

Abstract: Kompania Węglowa attaches great importance to the cooperation with the municipalities which are most affected by mining exploitation. In the last 10 years KW S.A. has spent more than 2 mld zloties on repair of the damage, part of which has been performed in cooperation with the local authorities. The so called "dialogue teams" are forming a platform of cooperation between Kompania Węglowa S.A., mining municipalities and mining supervisory authorities, with the main aim of solving problems arising from the influence of mining exploitation on the land surface.

Słowa kluczowe:

górnictwo węgla kamiennego, eksploatacja górnictwa, współpraca

Key words:

coal mining industry, mining exploitation, cooperation

Tereny górnicze 15 kopalń należących do Kompanii Węglowej S.A. obejmują łącznie 730 km² powierzchni i są rozlokowane na obszarach 42 gmin województwa śląskiego oraz 3 gmin województwa małopolskiego. Aktualnie roboty górnicze prowadzone są pod terenami należącymi do 29 gmin. Łączna zdolność produkcyjna kopalń Kompanii wynosi dziś ok. 34 mln t/rok. W okresie od 2003 (czyli od momentu utworzenia Kompanii Węglowej S.A.) do 2013 r. kopalnie te wydobyły w sumie 500 mln t węgla handlowego.

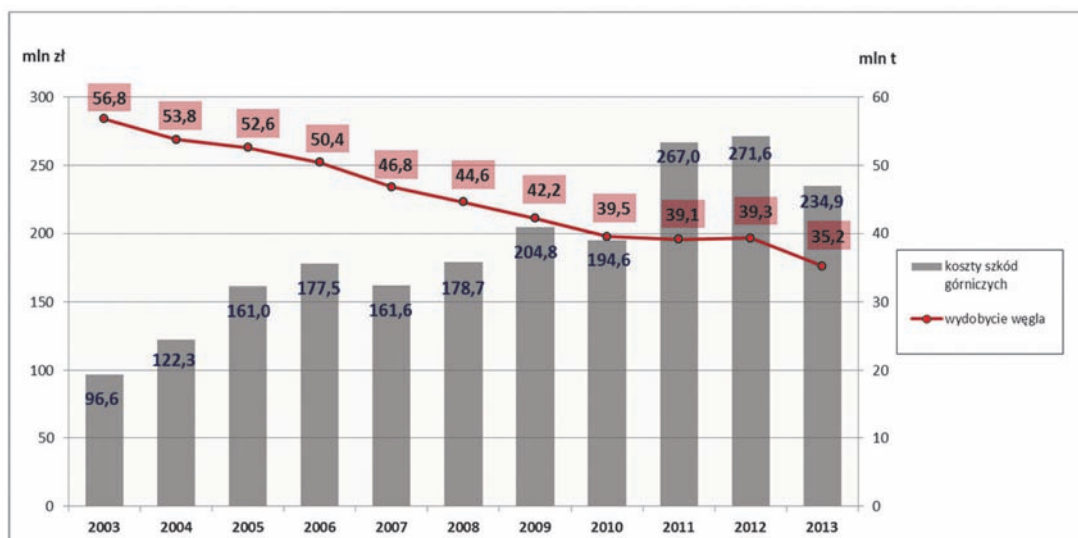
Wydobyciu węgla kamiennego nieodłącznie towarzyszą zjawiska widoczne i odczuwalne na powierzchni (deformacje gruntu, wstrząsy) prowadzące do powstawania tzw. szkód górniczych. Średniorocznie do oddziałów Kompanii Węglowej wpływa ok. 7 tys. wniosków o naprawę szkód górniczych.

Lata 2003-2013
ok. 80 % roszczeń załatwianych jest ugodowo
ok. 20 % roszczeń uznawanych jest za bezzasadne
ok. 2,3 % spraw trafia na drogę sądową

Od 2003 r. do końca 2013 r. naprawy szkód górniczych pochłonęły w sumie ponad 2 mld zł, z czego w ostatnich 2 latach 506 mln zł. przeznaczonych jest 61,4% nakładów finansowych. Na naprawę szkód w sektorze prywatnym, po 19,3% w sekto-

rze państwowym i komunalnym. W wielu rejonach kopalnie Kompanii Węglowej S.A. eksploatują złoża węgla od stu i więcej lat, co sprawia, że problemy szkód górniczych w tych miejscach niekorzystnie się kumulują – powiększają się obszary o zaburzonych stosunkach wodnych, a obiekty budowlane i infrastruktura techniczna są uszkodzane wielokrotnie. Część z tych skutków ma już charakter nieodwracalny. Dla sporej grupy mieszkańców i użytkowników powierzchni szkody górnicze są często jedynym zauważalnym aspektem działalności przedsiębiorcy, przesądzającym o jej negatywnym odbiorze społecznym. Kompania Węglowa ma świadomość rosnących społecznych i środowiskowych wymagań ukierunkowanych na ochronę przed negatywnymi skutkami eksploatacji górnictwa i dlatego przykłada dużą wagę do budowania wizerunku firmy przyjaznej otoczeniu, m.in. poprzez dążenie do sprawnego i rzetelnego wywiązywania się z obowiązku usuwania szkód górniczych i podejmowania we właściwym czasie i miejscu odpowiednich działań profilaktycznych. Kompania prowadzi politykę stałej współpracy z gminami najbardziej odczuwającymi skutki eksploatacji złóż węgla. Bardzo dobrą formułą takiej współpracy okazują się być zespoły porozumiewawcze (lub koordynacyjne, jak np. w przypadku gminy Marklowice) działające obecnie dla 15 gmin, pod terenami których Kompania prowadzi działalność wydobywczą. Historia niektórych zespołów liczy sobie już kilkanaście lat. Od momentu utworzenia Kompanii Węglowej S.A. powołane zostały zespoły dla miast i gmin:

^{*)} Kompania Węglowa S.A.

Rys. 1. Koszty szkód górniczych na tle wydobycia węgla

Mikołów, Ruda Śl., Piekary Śl., Pszów, Radlin, Rybnik, Wodzisław Śl., Gaszowice, Zabrze, Bieruń, Bytom. Spod miast i gmin, dla których powołano zespoły porozumiewawcze pochodzi obecnie blisko $\frac{3}{4}$ wydobycia Kompanii. Zespołem porozumiewawczym przewodniczą dyrektorzy właściwych okręgowych urzędów górniczych, a w ich skład wchodzi reprezentanci organów gmin i przedstawiciele przedsiębiorcy. Na posiedzenia zespołów, zwoływane z reguły w odstępach półrocznych, zapraszani są także przedstawiciele Wyższego Urzędu Górniczego oraz innych podmiotów zainteresowanych problematyką skutków eksploatacji górniczej na danym terenie, m.in. Lasów Państwowych, PKP, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej. Podstawowym celem zespołów jest stworzenie możliwości bezpośredniego przekazu przez przedsiębiorcę szczegółowej informacji o prowadzonej i projektowanej eksploatacji górniczej, jej skutkach na powierzchni terenu (obserwowanych i przewidywanych) oraz o podejmowanych i planowanych działaniach w kierunku likwidacji i zapobiegania szkodliwym następstwom górniczej eksploatacji. Posiedzenia stanowią dobrą okazję do wyjaśniania pojawiających się spraw problemowych lub konfliktowych, i do wspólnego poszukiwania dróg ich rozwiązań. Dzięki uzyskanym od przedsiębiorcy informacjom władze gminy mają możliwość odpowiedniej koordynacji zamierzeń inwestycyjnych na obszarze gminy z planami spółki węglowej. Każde posiedzenie zespołu kończy się sformułowaniem uchwał, z realizacji których przedsiębiorca rozliczany jest na kolejnym posiedzeniu. Niewątpliwie zespoły porozumiewawcze są potrzebną platformą dialogu przedsiębiorcy i gminy, i *de facto* stają się dodatkowym instrumentem ochrony interesów gmin górniczych (oprócz innych instrumentów zapewnionych ustawą Prawo geologiczne i górnicze). W warunkach narastającej presji otoczenia na eliminowanie i ograniczanie negatywnych skutków działalności górniczej utrzymywanie przez przedsiębiorcę stałych, bezpośrednich kontaktów z władzami gmin, a przede wszystkim rzetelne i niezwłoczne wywiązywanie się z obowiązków w zakresie usuwania szkód górniczych są kluczem do zyskania społecznej akceptacji dla prowadzonej i planowanej działalności górniczej. Brak takiej akceptacji grozi konfliktami, których konsekwencją w skrajnym przypadku może być nawet konieczność wcześniejszego zamknięcia zakładu górniczego. Podczas zwoływanych cyklicznie spotkań dyrektorzy kopalń, samorządowcy i dyrekto-

rzy okręgowych urzędów górniczych dyskutują w jaki sposób ograniczyć wpływ eksploatacji górniczej i szkody powstające na powierzchni. Na posiedzenia przygotowywane szczegółowe sprawozdania dotyczące planów ruchu kopalń, bieżącej eksploatacji i tego co zostało zrobione w zakresie usuwania szkód. Gminy wnoszą swoje uwagi, omawia się najpilniejsze inwestycje, rozważa się, jak wzajemnie godzić interesy gmin i przedsiębiorcy górniczego. Posiedzenia to nie „sztuka dla sztuki”, ale coś co dotyczy bezpośrednio mieszkańców.

Poniżej niektóre pozytywne efekty współpracy KW S.A. z samorządami gmin górniczych.

Remont ulicy Prostej w Rybniku

Jednym z przykładów dobrej współpracy pomiędzy Kompanią Węglową a gminą jest rozpoczynający się właśnie remont ul. Prostej w Rybniku, która spełnia rolę południowej obwodnicy miasta (w szczególności dla samochodów ciężarowych). Ugoda zawarta pomiędzy miastem a kopalnią Chwałowice zakłada, że obie strony podzielą się kosztami przebudowy całego układu komunikacyjnego w tamtym rejonie. Kopalnia sfinansuje 71 proc. przedsięwzięcia, a miasto 29 proc. W tej chwili miasto przeprowadza przetarg publiczny mający wyłonić wykonawcę zadania. Rejon ulicy Prostej w Rybniku, gdzie łączą się drogi wojewódzkie nr 929 i nr 935 jest szczególnie narażony na eksploatację górniczą. Przed wieloma laty rozpoznano tam bogate złoża węgla. Intensywna eksploatacja prowadzona przez kopalnię Chwałowice rozpoczęła się w 1968 r. i była prowadzona z niewielkimi przerwami do 2009 r. W efekcie na powierzchni doszło do znacznych uszkodzeń jezdni oraz powstania niecki o głębokości ok. 12 metrów. Głęboka niecka w rejonie ul. Prostej zostanie wyrównana, a wykonawca wybuduje ponad 1150 metrów nowej drogi, która zostanie wyznaczona w nowym śladzie. Miasto przy okazji przebudowy wykona także trzy nowe ronda, które pozwolą na jeszcze lepsze skomunikowanie z centrum miasta. Nowa droga będzie znajdowała się poza intensywnymi wpływami eksploatacji górniczej, dzięki czemu w przyszłości liczba szkód w tamtym rejonie będzie znacznie mniejsza, albo w ogóle niezauważalna. Miasto zapewnia, że od strony nowej drogi wybudowany zostanie także zjazd do hipermarketów Tesco, Media-Markt oraz Praktiker, a inwestycja pozwoli zlikwidować korki tworzące się w tym miejscu.

Nowy dom dla powodzi w Bieruniu

Bez dobrej współpracy Kompanii Węglowej i miasta nie udało się w tak szybkim tempie wybudować nowego domu przy ul. Homera w Bieruniu, w którym niebawem zamieszkają 32 rodziny poszkodowane podczas powodzi w maju i czerwcu 2010 roku. Wysoka woda podtopiła wówczas 3 budynki mieszkalne znajdujące się przy ul. Hodowlanej w Bieruniu, w niecce jaka wytworzyła się na powierzchni terenu wskutek wybrania węgla. Kompania Węglowa, gmina Bieruń oraz Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach wspólnie opracowali plan naprawy szkód, którego jednym z najważniejszych elementów była decyzja o budowie nowego domu dla powodzi. Stan surowy budynku jest na ukończeniu, a wstępny termin przekazania budynku ustalono na koniec września br. Budynek nie powstałby tak szybko, gdyby nie współpraca z gminą Bieruń, która wskazała grunty pod budowę i zaangażowała się w budowę drogi dojazdowej do nowego budynku, wykorzystując przepisy specustawy z 2003 r. *o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych*, pozwalające na przeprowadzanie wywłaszczeń gruntów potrzebnych pod drogę. Kompania Węglowa, jako przedsiębiorca górniczy, nie mogłaby skorzystać z dobrodziejstw tej ustawy, bo prawo do wywłaszczeń przyznano tylko gminom oraz samorządom województw. Wykwaterowanie wszystkich mieszkańców z budynków przy ul. Hodowlanej umożliwi kopalni Piast dalszą eksploatację w tamtym rejonie około 1,5 mln t węgla.

Remon ul. Bielszowickiej w Rudzie Śląskiej

Niemal wzorcowo przebiega też współpraca Kompanii Węglowej i władz Rudy Śląskiej przy remoncie ul. Bielszowickiej. Eksploatacja górnicza prowadzona w tym rejonie spowodowała znaczne obniżenia terenu i w konsekwencji zalanie ulicy oraz przyległych do niej terenów. Kompania Węglowa oraz władze miasta ustaliły, że droga na odcinku ponad kilometra zostanie odtworzona w pierwotnym śladzie. Remont ul. Bielszowickiej wykonała katowicka firma Drogopol-ZW, a przywrócenie ruchu drogowego nastąpiło 21 marca tego roku.

Kolejnym elementem współpracy w najbliższym czasie może być regulacja stosunków wodnych w rejonie zlewni potoku Bielszowickiego.

W Rudzie Śląskiej fedrują trzy kopalnie: Bielszowice, Halemba-Wirek oraz Pokój. Wydobycie na obszarze miasta stanowi ok. 10 – 12 proc. łącznego wydobycia Kompanii Węglowej, a koszty szkód górniczych na terenie Rudy Śląskiej stanowią ok. 25 proc. wszystkich wydatków KW SA na ten cel.

Nowy most w Zabrze

Problemy górnictwa rozumieją także władze Zabrze, gdzie Kompania Węglowa przy współudziale gminy wybudowała w Zabrze – Makoszowach od podstaw nowy most nad Kłodnicą. Stary most ze względu na zły stan techniczny i brak możliwości dalszego zabezpieczania go przed uszkodzeniami górnictwami został rozebrany. W jego miejsce powstał nowoczesny obiekt o długości 83 m i szerokości 15,30 m. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 19 mln zł, z czego miasto pokryło 1,3 mln zł, czyli 10 proc. projektu.

Odwadnianie niecek bezodpływowych w Bytomiu

Po zmianie władz w Bytomiu nie tylko poprawie uległy relacje na linii miasto kopalnia w zakresie usuwania szkód, ale i wspólnego likwidowania na terenach górniczych obiektów budowlanych zagrożonych zawaleniem. Wspólnie z miastem i SRK odwadniane są powstałe na terenie miasta niecki bezodpływowe, a w najbliższym okresie planowana jest modernizacja istniejącego tam systemu przepompowni.

Kompania Węglowa S.A. ma świadomość rosnących społecznych i środowiskowych wymagań, i dlatego przykładając dużą wagę do budowania wizerunku firmy przyjaznej otoczeniu, m.in. poprzez konstruktywną współpracę z samorządami lokalnymi przy rozwiązywaniu problemów pojawiających się w związku z prowadzoną działalnością wydobywczą. Utrzymanie stałych, roboczych kontaktów z władzami gmin wydaje się być optymalną strategią działania spółki w warunkach narastającej presji otoczenia na eliminowanie i ograniczanie negatywnych skutków działalności górniczej. Bez aktywnego zaangażowania się przedsiębiorcy w bezpośrednie kontakty i i współdziałanie z otoczeniem, w szczególności z władzami samorządowymi, prowadzenie działalności górniczej byłoby zdecydowanie trudniejsze, a w pewnych sytuacjach być może nawet wykluczone.